

A unsprezecea Olimpiadă internațională de lingvistică

Manchester (Marea Britanie), 22–26 iulie 2013

Rezolvările problemelor de la competiția individuală

Problema nr. 1 Reguli:

1. Dacă numărul de silabe în cuvânt (= temă + desinență) este par, toate silabele sunt scurte. Dacă numărul de silabe în cuvânt este impar, silaba finală pară din temă se lungeste.

2 = 2 + 0:	bu₁ja²-∅	3 = 2 + 1:	ba₁ma:² -gu₃
4 = 2 + 2:	bu₁ja²-gi₃mbal⁴	3 = 3 + 0:	gu₁da:²ga₃-∅
4 = 3 + 1:	gu₁da²ga₃-bi⁴	5 = 3 + 2:	ju₁du:²lu₃ -mu⁴jay₅
4 = 4 + 0:	mu₁yu²ba₃ra⁴-∅	5 = 4 + 1:	ga₁ja²gi₃mba:⁴ -gu₅

2. Dacă desinența **-ni** sau **-mu** urmează imediat o vocală lungă, ea își pierde vocala.

(a) **mugaçumu, waŋa:lgu.**

(b) **bama:n** — de persoană, **bupa:bi** — altă femeie, **maçurmuçay** — cu broască, **muça:mni** — de mamă.

(c) de străin — **muyubara:n**, pentru năvod — **mugaçugu**, tată — **bimbi**, de la broască — **maçu:rmu**, fără bărbat — **wagu:çagimbal**, de hulub — **juduluni**, țestoasă — **baçi:gal**, fără bumerang — **waŋalgimbal.**

Problema nr. 2 Substantivul compus are următoarea structură:

$$\boxed{\begin{array}{l} \text{determinativ} \\ (-l \text{ se pierde}) \end{array}} + \left\{ \begin{array}{l} \text{-d-} \quad (\text{înainte de vocală}) \\ \text{-n-} \quad (\text{înainte de consoană}) \end{array} \right\} + \boxed{\text{determinat}} .$$

<i>ilennime</i>	turmă de reni („casă de reni”)	<i>møŋer</i>	tunet
<i>joqonnime</i>	casă de lemn („casă iakută”)	<i>çiremennime</i>	cuib
<i>saancohoje</i>	cuțit de lemn	<i>joqoncohoje</i>	cuțit iakut
<i>johudawur</i>	toc de nas	<i>saadoŋoj</i>	ladă de lemn
(a) <i>ilenlegul</i>	hrană pentru reni	<i>uoduo</i>	nepot (al bunicilor)
<i>çireme</i>	pasăre	<i>oŋoj</i>	traistă
<i>johul</i>	nas	<i>aariinjohul</i>	țeava puștii
<i>aariinmøŋer</i>	împușcătură („tunet de pușcă”)	<i>uodawur</i>	leagăn
<i>joqodile</i>	cal („ren iakut”)	<i>joqol</i>	iakut
- (b) *aarii* — pușcă, *aariidoŋoj* — toc de pușcă, *çiremedawur* — cuib (= *çiremennime*), *ile* — ren, *johudewce* — vârful nasului, *legul* — mâncare, *saal* — lemn, *saannime* — casă de lemn (= *joqonnime*), *uo* — copil.
- (c) pasăre de fier — *cuonçireme*, sforăit — *johunmøŋer*, vârful lamei cuțitului — *cohojedewce*, sac pentru provizie — *legudoŋoj*.

Problema nr. 3 Reguli:

1. x [ʔ].

2. Un substantiv și un determinativ postpus se pronunță ca un singur cuvânt, dar la sfârșitul primului cuvânt al enunțului se pierde [i] după o vocală și la începutul celui de-al doilea cuvânt se pierde [ʔ].

$$\boxed{xisitai\ xagai\ [ʔisita\ ʔagai] \rightarrow [ʔisitaagai]}$$

3. 1 silabă = CVV, CV sau VV (C = consoană, V = vocală). Silabificarea începe de la sfârșitul cuvântului.

$$\boxed{\begin{array}{l} xiaapisi \rightarrow [ʔiaapisi] \rightarrow [ʔiaapi.si] \rightarrow [ʔiaa.pi.si] \rightarrow [ʔi.aa.pi.si] \\ hixi\ xitaxi\ [hiʔi\ ʔitaiʔi] \rightarrow [hiʔitaiʔi] \rightarrow \dots \rightarrow [hi.ʔi.tai.ʔi] \end{array}}$$

4. Ierarhia ponderii silabelor: TVV > DVV > VV > TV > DV (T = consoană surdă ([h, k, p, s, t, ʔ]), D = consoană sonoră ([b, g])). Silaba cea mai departe din dreapta de cel mai greu tip printre ultimele trei silabe primește accentul primar.

$$\boxed{giopai\ sabi\ [giopa\ ʔsabi] \xrightarrow{TV=TV>DV} [gio.\dots pa.\ sa.\ bi] \rightarrow [gio.pa.^1sa.bi]}$$

5. Sintagma primește accent secundar, dacă ultimele trei silabe ale sintagmei nu conțin nicio parte din primul cuvânt. El se plasează conform aceluiași reguli ca și accentul primar, dar fără a se ține cont de ultimele trei silabe.

$$\boxed{\begin{array}{l} giopai\ sabi\ [giopa\ ʔsabi] \rightarrow \overbrace{[gio.\dots pa.\ sa.\ bi]}^{1\ 2} \rightarrow [gio.pa.^1sa.bi] \\ giopai\ xaibogi\ [giopa\ ʔaibogi] \rightarrow \underbrace{[gio.pa.\dots ai.\ bo.\ gi]}_{1\ 2} \rightarrow [{}_2gio.pa.^1ai.bo.gi] \end{array}}$$

Răspunsuri:

<i>xaabi</i>	ʔa. ¹ ai.bi	subțire
<i>xaapisi</i>	¹ ʔaa.pi.si	braț
<i>xitiixisi</i>	ʔi. ¹ tii.ʔi.si	pește
<i>bigi</i>	bi. ¹ gi	pământ
<i>kagahoaogii</i>	ka.ga.ho.ao. ¹ gii	papaya
<i>kaibai</i>	¹ kai.bai	maimuță
<i>kapiigaiitooi</i>	ka.pii.ga.ii.to. ¹ ii	creion
<i>poogaihiaioio</i>	poo.gai. ¹ hia.to.io	banană veche
<i>xabagi kapioxio</i>	₂ ʔa.ba.gi.ka.pio. ¹ ʔio	alt tucan
<i>xabagi xogiai</i>	ʔa.ba. ¹ gio.gi.ai	tucan mare

Problema nr. 4 Topica este $\boxed{\text{subiect}} \boxed{\text{verb}} \boxed{\text{complement}}$. Dacă subiectul nu este nici posedat, nici nume propriu, e precedat de articolul *a*.

Substantiv: $\boxed{\text{rădăcină}} + \boxed{-hi \text{ plural}} + \begin{array}{l} \text{posesor:} \\ \hline -ku \quad 1 \text{ sg.} \\ -no \quad 3 \text{ sg.} \\ -ndo \quad 3 \text{ pl.} \end{array}$.

Nume propriu: $a + \boxed{\text{prima silabă din rădăcină}} + a + \boxed{\text{rădăcină}}$.

Posezie:

$\boxed{\text{posedat}} \boxed{-no} \boxed{\text{posesor (singular)}}$, $\boxed{\text{posedat}} \boxed{-ndo} \boxed{\text{posesor (plural)}}$.

Verb: $\left\{ \begin{array}{l} d- \text{ anim și plural} \\ n- \text{ inanim sau singular} \end{array} \right\} + \left\{ \begin{array}{l} o- \text{ prezent} \\ a- \text{ viitor} \end{array} \right\} + \boxed{\text{rădăcină}}$.

Viitor: dacă primul sunet al rădăcinii este *f*-, el se înlocuiește cu *m*-, altfel, *-um-* se inserează după prima consoană.

Prepoziția *we* indică direcția mișcării.

1. *andoandoke nogholi lagahiku.*
- (a) Maimuța cumpără furnicile mele.
2. *a dhinihi dasumuli we murindo robhinehi.*
Demonii vor reveni la elevul femeilor.
3. Furnica va urca pe piatra elevului.
a-la-a-laga na-moni we kontu-no muri.
4. Furnicile se duc la Demon.
a laga-hi do-kala we a-dhi-a-dhini.
- (b) 5. Maimuțele femeilor mele vor tăia bananele mele.
ndoke-hi-ndo robhine-hi-ku da-dumodo kalei-hi-ku.
6. Munții maimuței sunt departe.
molo-hi-no ndoke no-kodoho.

Problema nr. 5 Secțiunea A se activează prin gândul la adăpost. Secțiunea B se activează prin gândul la manipulare. Secțiunea C se activează prin gândul la mâncare. Secțiunea D se activează de către cuvinte lungi. Cercetătorii susțin că primii trei factori au o înaltă validitate ecologică (adică rezultatele experimentului corespund datelor privind comportamentul uman în viața reală) și valoare de supraviețuire, și că amplasarea D este responsabilă de o reprezentare vizuală aproximativă a cuvântului tipărit.

Cuvânt	Traducere	Secțiune A (adăpost)	Secțiune B (manipulare)	Secțiune C (mâncare)	Secțiune D (cuvinte lungi)
<i>refrigerator</i>	‘frigider’	jos	jos	înalt	înalt
<i>cow</i>	‘vacă’	jos	jos	înalt	jos
<i>bed</i>	‘pat’	înalt	jos	jos	jos
<i>butterfly</i>	‘fluture’	jos	jos	jos	înalt
<i>spoon</i>	‘lingură’	jos	înalt	înalt	jos
<i>cat</i>	‘pisică’	jos	jos	jos	jos